

AVAR PÁL:

Veron néni

Réges-régen, mikoriban a mesék születtek, bizonyára vasorrú baba lett volna Veron néni. Rontó és varázsló asszony, igazi hatalom. Manapság meg már egyszerű boszorkány se lehetett szegény, mert ugyan ki hinné el neki, hogy csúzos derekával még meglövaloglja a seprőnyelet.

Ezek a boszorkányságok is! Az öregek száján kopik valami történet egy bizonyos Farkas Lukácsról, akit az istálló-vackán megnyomott a lidérc. Amikor ezt hallják a fiatalok, máris összevetnek, egymás fülébe susorognak. Hisz a buta is gondolhatja, hogy csakis és kizárólag az elszabadult borjú feketett a hasára Lukácsnak, nem pedig a világító mocsárgáz.

Hanem szerelik már az áramot, lesz villany és minden szombat este tánc!

Katonáéknál, a takarodó utáni sötétben is csak olyan babonáságot lehet már elmondani, ami a sok szerelemre éhes ifjú képzeletét csiklandozni képes. Ilyen például az egyszeri lovászinás titka. Ez az inas arról volt híres, hogy minden vakarás, csiszolás nélkül percek alatt tükörfényesre dolgozta a lovak hátát. Ennek még a környékbeli uraságok is a csodájára jártak. Nem tudták, hogy az inas a földesúr hajadon lányainak bugyogóját használja a pucoláshoz. Egy napon azonban hirtelen megszűnt a varázslat: a pejkek sörénye a többszöri simításra sem akart kifényesedni. Ez pedig nem sokkal azután történt hogy a lányoknál a segédjegyző, meg a kántortanító kezdett pítvarolni. Keresték az összefüggést, de nem találták. Ám a péterlustája inasnak mégiscsak mennie kellett még a környékről is. És ő ment. Abban a reményben, hogy talál még a földkerekségen olyan helyet, ahol az erkölcsök nem lazultak meg meg ennyire. Hogy aztán talált-e, nem-e, erről már nem szól a krónika.

Azok után, hogy a világ Héricsen is alaposan megváltozott, ugyan mihez fogható szegény Veron néni? Dereka fiatal korában sem szerette a hajladozást, nem most, ilyen berozsdált állapotban. „Az áldott jó uram, isten nyugosztalja” végzett el helyette minden munkát. Ő meg itt maradt öregségére, csúfságra, nélkülözésre. A szomszédolás bizony egyre ritkábban járt együtt megvendéggeléssel.

— Elvész a világ! — dünnyögte békétlen hangon, amikor a száraz kenyérdarabokat megtapogatta esténkint. — Fösvénység uralkodik a szíveken — A tükör alatt függő feszületre nézett és eszébe jutott, hogy a legközelebbi Szentföld-összejövetel is majd csak ádventkor lesz. Akkor hoznak neki a hívó asszonyok alamizsnát. De erre még heteket kell várni. Heteket, amikor egy nap is olyan kibírhatatlanul hosszú.

Lagzi kilátásban volt, a Murányiéknál. De ott meg az öregek hajbakaptak az őszi osztzkodáskor. Így az is halasztódik, míglen a békesség angyala meg nem szállja a szíveket.

Haláleset? Azt sem lehet kiszámítani. A siratásból eddig nem hagyták ki, de hát a „mostani” népektől az is kitelik, hogy csak úgy ukmukfuk kihagyják. Mitagadás, a hangja bizony meg-megcsuklik már a tremolózásnál. És ha történesen öreg-asszony hal meg, vagy özvegyember, ki reszkirozza meg az ilyen parádét?

A betegségeket utoljára hagyta. Valahányszor számbavette, hogy a betegség is előadhatja magát a faluban, mindig megborzongott. Utoljára kenni hívta őt Manyákné az ura derekához. El is járt a házhoz szorgalmasan. Kapott egy kis zsírt, egy kicsit meg elspórolt a masszírozásnál. Dehát ez olyan kórság volt, amelyik sehogysem akart javulni. Pedig Veron néni igyekezett. Nem sajnálta az erejét, dehogyis sajnálta volna, amikor úgy rászorult az élelemre. Meg akarta mutatni, mit tud. Utána mindig neki is elkelt volna egy kis gyúrás-dögönyözés. Hiába, mostanában a betegségek sem olyanok, mint régen voltak. Egyik nap aztán mikor úgy dolgozott, hogy még az orra is benne volt a nagy melák ember hátában, roppant az ajtó és az orvos jelent meg a küszöbön. Elképzelni is vétek lenne azt a sok káromlást, szitkot, fenyegetést, amit az szórt órá. Manyákné meg csak állt és a kezét tördelte, mint aki semmiről sem tud. A tetejében még a kapun se mehetett ki simán, mert ott meg az a vihogó Manyák gyerek uszította belé a kutyát. Kis híja, hogy a ruhát le nem szedte róla az az átkozott dög (Isten bocsássa meg az ilyen beszédet, mégha állatra vonatkozik is!) Attól napokig reszketett. Nem annyira a kutyától, mint inkább attól, hogy az orvos törvény elé hurcoltatja őt.

Egyik este aztán épp amikor száraz kenyérdarabokat puhítgatott pemetefű teában, hogy, hogy nem, elfogta a szégyenkezés. Restelte hogy elkeseredésében annyi gonosz kívánság gyűlt össze szívében. Méghozzá tolvaj módra, esteli harangzó után, amikor a léleknek meg kell tisztulnia a nappali szennytől, büntől! Feloldozást áhítotva tette össze sovány kezét, és imádkozni próbált. Az esze azonban továbbra is elbitangolt, amiért aztán vádolni kezdte önmagát.

— Hisz még a vajakolást sem tanultam meg tisztességesen. Annak se vagyok olyan, mint az anyám volt. Mit is tanultam tőle valójában? Jóformán semmit. Nem tudok a szemből eleven hajat kiszedni. Nem tudok gyíkkenőcsöt keverni torokszorulás ellen. Szemverésnél nem tudom a ráolvasást. Valamit mondani kell és csak azután kell kapni. Nem tudom, mikor kell a hideg, mikor a meleg borogatás. Mire jó a farkasalma, a fehérüröm és az apró bojtortján. Semmitse tudok, egyedül talán a szemölcs elmulasztását. Lássuk hát, tudom-e még?

Feltápászkodott az asztaltól. Kihúzta a fiókot és a fokhagyma gerezdek mellől cérnaszálat vett elő. Ahány göböcske, annyi görcsöt kell rá kötni, aztán összezsugogatni, a kézfejet megdörzsölni vele és a cérnát a disznóvályú alá ásni. Mire a fonál elrothad, a szemölcs is eltűnik.

— Ezt tudom, a kenést, meg az imádkozást. Dehisz az ima maga is elég. A többi csak gonosz tudomány. Ádám és Éva szakították le az édenkerti fáról, a mi kárhozatunkra. Eriggy Sátán, ne kísérts engem! Én az Urat akarom szolgálni. Azt tudom és ez nekem elég.

Végignézett magán. Kifakult pruszlikja alól foltos vászoning kandikált ki. Ahogy a kötényét lesímitotta, szoknyája zsebében megzörrent a két szem dió, meg a fonyadt alma. Ezt nem eheti meg. Arra kell, hogy ha esténként valamelyik ablaknál leskelődik, aztán a kutyaugatásra a gazda váratlanul kijön, mondhassa, hogy látogatni jött a gyermekekhez. Bent azután odaadja a diót meg az almát. Lám a sze-

génynek milyen jó szíve van! — szokták gondolni magukban a háziak. Csakhogy! Uradzanak már a parasztok! Lassanként minden ablakra csipkefirhangot akasztanak, hogy már kukucskálni se lehessen. Ki érti ezt?

Akár meg is ehetné a diót meg az almát. Sorra bezárulnak az ablakok, akárcsak az emberi szívek. Nem lehet már messze a végső számadás ideje sem. Nagyot sóhajtott Veron néni. Tüdeje hangosan sípolt és egy egér kétségbeesett kaparászásával menekült az ablakból. De akár el is sétálhatott volna az asszony orra előtt, talán ez azt sem vette volna észre.

— Most következik a megpróbáltatás! Már benne vagyunk — ötlött fel a fejében és már bele élte magát. — Minden jel arra mutat, állapította meg Veron néni. Ezután legalább nem kell tennie semmit, csak várni, várni és minden magától történik majd.

— Biztosan jelenésem lesz! Mint a prófétáknak és a szenteknek! — Furcsa, hogy neki még sohasem volt jelenése. Ugyan milyen érzés lehet azt a nagy-nagy fényességet megpillantani? Nem hal-e tőle szörnyet az ember? És Saulus jutott eszébe, aki a damaszkuszi úton ment, mendegélt s akkor hirtelen! . . . Másokat is leginkább úton érte el a jelenés. Ő meg itthon tesped és vétkezik.

Határozat villant az agyában. Tüstént fölkelt és elindult. Be a faluba! Akármerre, csak úton legyen! Úton, hogy megnyílhassanak az egek . . . Ebben a viskóban úgysem látna semmit a füstös gerendáktól. Magán a zsuptetőn sem hatolna át a fény.

Révetegen nézett maga elé. Lassacskán mozdult. A szakadozott, rojtos melegendőt terítte magára, összefogta a mellén és bot mellett indult az ajtó felé, ki a sötét éjszakába.

Újhold ideje volt. Jelenésre legalkalmasabb óra.

De mindjárt a szomszédék háza előtt nekiütődött valaminek. Egy vastag oszlopnak. Erre nem emlékezett, csak pár napja állították fel. Az oszlop tövében frissen hányt földet tapintott a lába. Hallga csak! Kezdődik . . . — suttogta boldog izgalommal. Égi zsolozsmát hallott. Az oszlopból jött a hang. Rátapasztotta a fülét és bizsergető örömet érzett.

— Azon a napon megszólalnak a kövek meg a fák, — motyogta magában. — Szent Teréz imádkozzál értünk!

Félóra is eltelt, hogy semmi más nem történt. De akkor letről, a köves országút felől emberi hangok ütődtek a fülének.

— Sokan lehetnek! Sokféle beszéd. Itt valami készül . . .

— Akkor hiszem, ha látom! — horkantott egy férfi és Veron néni a tavaszon meghalt Bozsó hangját ismerte fel benne. Pedig a fiáé volt. Dehát Veron néni nem tudott különbséget tenni köztük. Ő most az utolsó ítélethez szoktatta magát.

A közelben egy kerítést tapogatott ki, onnan figyelt lefelé. Csak a sok beszéd, a beszéd amiből alig sikerült egy-két szót kiragadnia.

Megint csak a Bozsóét vélte hallani:

— Egy félóra? Lesz az több is.

— Hallgasson! Csak meglesz most már, ha anyyi ideje csinálják! — vágta rá valaki, de ennek a hangjára már nem ismert rá az asszony. Valamelyik szomszéd falubeli lehet, gondolta, vagy egy régen megholt ember, akit ő se hallott soha beszélni.

Bátorság fogta el és repeső izgalommal indult a hangok felé. Utóvégre mi baja történhetik? Jobb, ha a közelükbe kerül. Itt, ebben a sáros utcában könnyen kifelejtődik az egészségből. Hiszen azok is emberek voltak, mint ő, valaha ugyanúgy éltek s talán szintúgy nélkülöztek és vétkeztek.

Valaki vágatva rohant az országúton és lihegve, akadozva újságolta:

— Azt mondta a mester, hogy pár perc és kész! — Izgatott suttogás, tere-fere hullámozott végig a tömegben. Utána csend és feszült várakozás. Csupán Veron néni botorkált lefelé az úton. Lyukas csizmájában a sár ki-bejárt és úgy szuttyogott-var tyogott, hogy mindenki felfigyelt rá. Néha a botja is megkoppant egy-egy kiálló kövön. Közben meg-megállt, kifújta magát. A lába, meg a bot a kezében ide-oda kalimpált. Teljes volt Veron néni megbizonyosodása.

A tömegben cigarettára gyújtott valaki A gyufaláng a lélegzetét is elállította az öregasszonynak. Csakhogy utána még nagyobb sötétség támadt. A megpróbáltatás kínzó, de igazi pillanatai voltak ezek.

— Aki mindezt kiállja, annak az örök boldogság jut osztályrészül. Hiszen itt van közel! Csak pár perc, ahogy valaki mondta az előbb az „üdvözültek” közül. — vélekedett Veron néni.

— Szűzanyám, ne hagyj el! — sóhajtott most már hangosan, hadd hallják a többiek is. Vegyék észre, hogy olyan lélek közelít feléjük, aki bizik. Gyarló ugyan, de hite van. Nagy erős hite.

— A vén boszor . . . ! — kiáltotta el magát valaki nevetve, de elharapta a szót, mert akkor bekövetkezett, amire vártak. Mennyei világosság támadt az utcákon, az egész faluban. És az újjongás, ami a torkokból kitört!

— Éljen! Éljen! — kiáltották az emberek. Pillanatok alatt hullámozó, egetverő ünneplésbe fogott az egész falu.”

Egy óra múlva oszlott csak el a nép. Egyesek csoportokba verődve beszélgettek még egy ideig, aztán ők is hazaballagtak szépen. Csend lett.

Egy öregasszony maradt csak kint a szokatlan, fényes éjszakában. Az egyik frissen kigyulladt villany alatt térddepelt, homlokát az oszlopnak támasztotta és imádkozott:

— Az Úr angyala köszönté . . . Az Úr angyala köszönté . . . — ismételte untalan, de ennél tovább jutnia százegyedszerre sem sikerült neki.

Majd elhallgatott. S mint régen a feszületet annyiszor, most holtan karolta a villanyoszlopot.